

1. UVOD

Za pravilno razumijevanje suštine, uzroka i svrhe posjedovne sudske zaštite, bitno je prvo razumjeti značenje pojmova, kao što su posjed, pravo na posjed i pravne posljedice. Izraz „*possessio*“ znači posjed, a to je faktička vlast neke osobe na nekoj stvari, faktičko a ne pravno stanje. Izraz „*ius possidendi*“ znači pravo na posjed i odnosi se na određeno subjektivno stvarnopravno ovlaštenje, zbog čega je uvijek vezano uz pravo vlasništva i ostala stvarna prava, i pripada njihovim titularima.

Konačno, pod izrazom „*iura possessionis*“ razumijevaju se određene pravne posljedice, određeni pravni efekti koji vežu pravni poredak, nadovezuju se uz *factum* postojanja posjeda, od kojih je najvažniji zaštita posjeda.

Posjed je faktičko stanje zaštićeno pravom. Ono nije pravo niti ga zakon takvim tretira. Posjed je faktička vlast na stvari, bilo da se ta vlast vrši lično ili preko druge osobe kojoj je posjednik predao stvar temeljem nekog pravnog posla. Prihvata se objektivna koncepcija posjeda po kojoj je za posjed dovoljno samo faktičko držanje stvari, a nije potrebna i volja da se ta stvar drži za sebe kao svoja.

Često se u svakodnevnom govoru instituti vlasništvo i posjed poistovjećuju i shvataju kao sinonimi. To je velika greška jer su vlasništvo i posjed potpuno različiti pravni instituti. Rimski su pravници isticali da se mora dijeliti posjed od vlasništva i da vlasništvo i posjed nemaju ništa zajedničko.

Vlasnik je osoba koja je na pravi propisani način zasnovala pravnu vlast na stvari, dok je posjednik svaka osoba koja ima faktičku vlast na stvari, tj. mogućnost njena korištenja, bez obzira na način na koji je došla do stvari (na temelju pravnog posla zaključenog s vlasnikom, ili na protivpravan ili nedopušten način) i volju da stvar ima za sebe. Vlasništvo je jedno najvažnije stvarno pravo, a posjed je samo faktičko stanje koje postoji nezavisno od bilo kakvog prava.

Najčešće je vlasnik ujedno i posjednik stvari jer se stvar u pravilu nalazi u njegovoj faktičkoj vlasti. Ali, mogu se dogoditi situacije u kojima vlasnik izgubi faktičku vlast na stvari bilo svojom voljom (stvar je dao u najam, zakup, zalogu, pozajmicu, ostavio ju je na čuvanje kod nekoga, zasnovao je pravo plodouživanja u korist određene osobe, itd.), bilo protiv svoje volje (stvar je ukradena, silom oteta, izgubljena). U svim tim slučajevima, iako je izgubljena materijalna vlast na stvari, vlasništvo je ostajalo neokrnjeno jer kao stvarno pravo prati stvar ma u čije ruke ona došla.

Faktička ili materijalna vlast na stvari (*corpus*), dakle, predstavlja mogućnost da se stvar koristi i upotrebljava, ili drukčije rečeno vlast na stvari treba shvatiti kao mogućnost faktičkog raspolaganja sa stvari. Dugo vremena u rimskom je pravu vrijedilo shvatanje da je posjed moguć samo na onim stvarima koje su se mogle imati u fizičkoj vlasti, tj. na tjelesnim stvarima jer se tražila mogućnost fizičkog držanja stvari.

Osnovni razlozi uvođenja interdiktne zaštite (odnosno sudske zaštite posjeda putem sredstava) nalaze se u potrebi očuvanja reda i mira, u nastojanju države da eliminiše samopomoć i samovoljno mijenjanje postojećeg posjedovnog stanja, kao i u pružanju mogućnosti samim vlasnicima da putem interdiktne zaštite dobiju brža i jednostavnija pravna sredstva za zaštitu posjeda, a time posredno i za zaštitu prava vlasništva.